

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра логопедії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІН інституту
фізичної культури

_____ М. О. Лянной
«02» вересня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«Вступ до мовознавства з основами риторики та культури
мовлення спеціального педагога»**

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта (Логопедія)

Перший (бакалаврський) рівень

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією

ІН інституту фізичної культури
«02» вересня 2021 р.

Голова

Л. В. Мороз, к.пед.наук, доцент

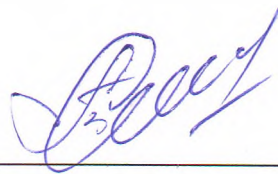
Розробники: Кравченко І. В. старший викладач кафедри логопедії

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

Кравченко А.І., к.пед.н., професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -4	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки	
2-й		2-й	
Семестр			
4-й		4-й	
Лекції			
26 год.		6 год.	
Практичні, семінарські			
28год.		6 год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
64 год.		106год.	
Консультації:			
2 год.	2 год.		
загальна кількість годин – 120 год	Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Вступ до мовознавства з основами риторики та культури мовлення спеціального педагога» відноситься до циклу дисциплін професійної підготовки, вивчає теоретичні засади мовознавства, функції, будову мови.

Метою дисципліни «Вступ до мовознавства з основами риторики та культури мовлення спеціального педагога» є узагальнення, розширення і поглиблення знань з теорії мовознавства, ознайомлення здобувачів з основними поняттями, принципами, нормами культури та техніки користування українською мовою, стилістичним багатством мови, мовленнєвими жанрами, мистецтвом професійного спілкування, ознайомлення з основами сучасної риторики, як науки, спрямовану на переконання, на набуття практичних навичок укладання текстів і виступів та їх проголошення.

Завдання дисципліни:

- ознайомлення здобувачів із найважливішими розділами сучасного мовознавства: загальні відомості про мову та мовознавство як науку, природу і сутність мови, структурні рівні та одиниці мови, походження й розвиток письма, основні лінгвістичні поняття і терміни;
- ознайомлення з теоретичними основами красномовства, тенденціями їх розвитку в історичній динаміці, з основами мистецтва колективного публічного спілкування;
- формування вмінь і навичок застосування вербальних і невербальних засобів комунікації, логічних, психологічних, літературних прийомів у мові та спілкуванні;
- опанування методикою підготовки та виголошення промови;
- ознайомлення студентів з поняттями культури мовлення, основними компонентами техніки мовлення (фонаційне дихання, дикція, мовленнєвий голос).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні поняття та категоріальний апарат мовознавства;
- відношення мови до мислення і суспільства;
- співвідношення мови і мовлення;
- характеристику фонетики, лексикології, граматики як розділів мовознавства;
- етапи становлення та розвитку риторики;
- місце й роль ораторського мистецтва в професійній діяльності;
- основні закони ораторського мистецтва та принципи їх реалізації;
- види й типи публічних виступів;
- основні прийоми майстерності мовлення як засобу удосконалення вмінь і навичок;
- особливості комунікативно-мовленнєвих ситуацій, характерних для професійної діяльності;
- теорію техніки мовлення;
- норми сучасної української літературної мови та вимоги до культури усного й писемного мовлення;

уміти :

- правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів;
- влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у професійній діяльності;
- уміти публічно виголошувати промову;
- уміти вести діалог з максимальним урахуванням специфічних особливостей адресата;
- уміти володіти технікою мовлення (тон, тембр, дикція, інтонація, темп мовлення);
- уміти відпрацювати вправи на розвиток мовленнєвого(фонаційного) дихання, мовленнєвого голосу, чіткої дикції;

- уміти вести розгорнутий монолог, ефективну бесіду з професійної проблематики;
- формувати критичне ставлення до власного мовлення.

Вивчення дисципліни спрямовано на формування у здобувачів програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства.

ЗК-3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

Спеціальні компетентності (СК)

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з

особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот.

СК-14 Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-19. Здатність здійснювати профілактику порушень усного та писемного мовлення в дітей, підлітків та дорослих на засадах соціального, педагогічного та психологічного характеру.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни важливим є попереднє опанування наступними дисциплінами: «Педагогіка», «Загальна психологія», «Вікова психологія».

3. Результати навчання за дисципліною

РН-1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

PH-2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

PH-7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

PH-15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

PH-16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

PH-17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

програми корекційно-розвивальної та/або корекційно-відновлювальної роботи.

PH-19 Застосовувати методи та прийоми з профілактики та корекції порушень усного та писемного мовлення різного характеру та ступеня тяжкості в дітей, підлітків та дорослих.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 - 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 - 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 - 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.
60 - 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні,

	з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35-59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 - 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

1. Поточний контроль теоретичних знань студентів здійснюється за 6-бальною шкалою: 4 – “задовільно”, 5 - “добре”, 6 - “відмінно”.
2. **Оцінювання самостійної роботи**
3. За правильне виконання кожного із завдань студент отримує 1 бал. За правильне виконання усіх 14 завдань, студент отримує 14 балів.

Розподіл балів

Поточний контроль														Разом	Сума	Самост. робота	Загальна сума
Розділ I						Розділ II			Розділ III								
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	85	85	14	100
Поточний контроль																	
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6				
Контроль самостійної роботи														14			
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: поточне теоретичне опитування, реферати, презентації результатів

виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ МОВОЗНАВСТВА

Тема 1. Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання курсу.

Тема 2. Природа, сутність, функції та будова мови.

Тема 3. Фонетика як наука про звуки мови, класифікація звуків.

Тема 4. Фонетичне членування мовленнєвого потоку.

Тема 5. Слово і його значення, полісемія.

Тема 6. Синтаксис.

РОЗДІЛ II. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ

Тема 1. Культура мовлення як педагогічна необхідність.

Тема 2. Культура мовлення і мовленнєві помилки.

Тема 3. Комунікативні якості культури мовлення та їх зв'язок із стилями мови.

РОЗДІЛ III РИТОРИКА

Тема 1. Риторика як наука і навчальна дисципліна.

Тема 2. Історія розвитку ораторського мистецтва.

Тема 3. Зовнішній вигляд і поведінка оратора.

Тема 4. Підготовка до публічного виступу.

Тема 5. Вдосконалення техніки мовлення вчителя-логопеда.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор	Конс.
РОЗДІЛ I											
Тема 1. Загальні засади мовознавства		2	2			3		2			8
Тема 2. Природа, сутність, функції та будова мови		2	2			3		2			8
Тема 3. Фонетика, звуки мови, класифікація звуків		2	2			3		2			8
Тема 4. Фонетичне членування мовленнєвого потоку		2	2			3		2	2		8
Тема 5. Слово і його значення		2	2			3					8
Тема 6. Синтаксис		2	2			3					8
РОЗДІЛ II											
Тема 1. Культура мовлення як педагогічна необхідність		2	2			3		2			8
Тема 2. Культура мовлення і мовленнєві помилки		2	2			6					8
Тема 3. Комунікативні якості культури		2	2			6					8

мовлення та їх зв'язок із стилями мови												
РОЗДІЛ III												
Тема 1. Риторика як наука і навчальна дисципліна		2	2			6					8	
Тема 2. Історія розвитку ораторського мистецтва						6					8	
Тема 3. Зовнішній вигляд і поведінка оратора		2	2			6					6	
Тема 4. Підготовка до публічного виступу		2	2			6					6	
Тема 5. Вдосконалення техніки мовлення вчителя-логопеда		2	4			7					6	
Усього годин		26	28		2	64		6	6		2	106

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання курсу.	2	2
2.	Природа, сутність, функції та будова мови.	2	
3.	Фонетика як наука про звуки мови. Класифікація звуків.	2	2
4.	Фонетичне членування мовленнєвого потоку.	2	2
5.	Слово і його значення.	2	-

6.	Синтаксис. Розвиток граматичної системи мови.	2	
7.	Культура мовлення як педагогічна необхідність.	2	
8.	Культура мовлення і мовленнєві помилки.	2	
9.	Комунікативні якості культури мовлення та їх зв'язок із стилями мови.	2	
10.	Риторика як наука і навчальна дисципліна.	2	
11.	Зовнішній вигляд і поведінка оратора.	2	
12.	Підготовка до публічного виступу.	2	
13.	Вдосконалення техніки мовлення вчителя-логопеда.	2	
	Разом	26	6

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання курсу.	2	
2.	Природа, сутність, функції та будова мови.	2	2
3.	Фонетика як наука про звуки мови. Класифікація звуків.	2	-
4.	Фонетичне членування мовленнєвого потоку.	2	2
5.	Слово і його значення.	2	-
6.	Синтаксис. Розвиток граматичної системи мови.	2	
7.	Культура мовлення як педагогічна необхідність.	2	2
8.	Культура мовлення і мовленнєві помилки.	2	

9.	Комунікативні якості культури мовлення та їх зв'язок із стилями мови.	2	
10.	Риторика як наука і навчальна дисципліна.	2	
11.	Зовнішній вигляд і поведінка оратора.	2	
12.	Підготовка до публічного виступу.	2	
13.	Удосконалення техніки мовлення вчителя-логопеда.	4	
	Разом	28	6

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання курсу.	3	8
2.	Природа, сутність, функції та будова мови.	3	8
3.	Фонетика як наука про звуки мови. Класифікація звуків.	3	8
4.	Фонетичне членування мовленнєвого потоку.	3	8
5.	Слово і його значення.	3	8
6.	Синтаксис. Розвиток граматичної системи мови.	3	8
7.	Культура мовлення як педагогічна необхідність.	3	8
8.	Культура мовлення і мовленнєві помилки.	6	8
9.	Комунікативні якості культури мовлення та їх зв'язок із стилями мови.	6	8
10.	Риторика як наука і навчальна дисципліна.	6	8
11.	Історія розвитку ораторського мистецтва.	6	8
12.	Зовнішній вигляд і поведінка оратора.	6	6
13.	Підготовка до публічного виступу.	6	6

14.	Вдосконалення техніки мовлення вчителя-логопеда.	7	6
	Разом	64	106

8. Рекомендована література

1. Абрамович С. Д. Риторика: навч. посібник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарьова.
– Львів: Світ, 2001. – 240 с.
2. Авраменко В. Культура мовлення учителя як засіб професійно-педагогічної комунікації / В. Авраменко // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2010. – № 1. – С 120-125.
3. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства: Короткий нарис : навч. посіб. Київ: Вища школа, 2006. 143 с.
4. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посібник / Н.П. Волкова. – К.: ВЦ “Академія”, 2006. – 256 с.
5. Вандишев В.М. Риторика. Екскурс в історію учень і понять / В.М. Вандишев. – К.: Кондор, 2003.
5. Габовда А. М. Культура мовлення як складник професійної майстерності педагога / А. М. Габовда, М. В. Лупа // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 70. – Херсон: ХДУ, 2016. – С. 55-58.
6. Дрогомирецький П. П., Пена Л. І. Вступ до мовознавства : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 102 с.
7. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства : підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 334 с.
8. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навчальний посібник / [Караман С.О., Караман О.В., М.Я. Плющ та ін. : за ред. С.О. Карамана]. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
9. Кардаш Л. Проблеми формування культури мовлення майбутніх педагогів / Л. Кардаш // Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 17. – С. 50-66.

10. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 368 с.
11. Корнева Л.М. Риторика: навч.-метод. посібн. / Л.М. Корнева. – Полтава, 2005.
12. Левицький А. Е., Сингаївська А. В., Славова Л. Л. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 104 с.
13. Мацько Л.І. Риторика: навч. посіб / Л.І. Мацько, О.М. Мацько. – К.: Вища шк., 2006. 301 с.
14. Монжалеї Т. К. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2011. 183 с.
15. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. 2-ге вид. / Н.П. Осипова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. професора Н.П. Осипової. - Х.: Одісей, 2006. - 144 с.
16. Палеха Ю.І. Іміджологія: Навчальний посібник / За заг. ред. З.І. Тимошенко. - К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2005. - 324 с.
17. Пінчук Ю. В. Риторика, культура та техніка мовлення вчителя-логопеда / Ю. В. Пінчук. – К.: КНТ, 2007. – 92 с.
18. Чибісова Н.Г. Риторика / Н.Г. Чибісова, О.І. Тарасова. – К.: Центр навчальної літератури, 2003.
19. Ющук І.П. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Київ: Рута, 2000. 128 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2006. С. 65–111.
2. Бондаренко В. До питання про подвійний наголос в українському слові. Українське мовознавство. 2008. Вип. 38. С. 19–24.
3. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004.
4. Дудик П. Наголошення слів і культура мовлення. Дивослово. 2003. № 4. С. 19–20.
5. Масенко Л. Суржик у системі розмовних форм побутування української мови. Дивослово. 2007. № 12. С. 26–31.

6. Українська мова: Енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк [та ін.]. Київ: Укр. енцикл., 2004. 824 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. www.litopys.org.ua
2. www.mova.info
3. www.novamova.com.ua
4. www.pereklad.kiev.ua
5. www.pravopys.net
6. www.r2u.org.ua
7. www.rozum.org.ua
8. <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
9. <http://chak-chy-pravylno-my-hovorymo.wikidot.com/>
10. <http://kultura-movy.wikidot.com/>
11. <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
12. <http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007/>
13. <http://nepravylno-pravylno.wikidot.com/>
14. <http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/>
15. <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/>